

بین و نبین

مقدمه:

در نوشتن اثری ست که در گفتار و حرف زدن نیست.

حضرت امیر (ع) فرمود: انظر الی ما قال و لا تنظر الی من قال

بین چه می گوید، نبین که می گوید، پس برای همگان می نویسند شاید موثر واقع شود و ملت ایران از تجربه ها بهره مند شود. اخیراً وزیر کشور منتخب سردار نجار از همگان خواسته بود که نقطه نظرهای خود را برای پیشرفت امور در وزارت داخله اعلام دارند تا بتوانند استفاده کنند.

بنده قبل از اینکه به استان های مختلف بروم اول سوابق آن استان و استانداری های پیش از انقلاب و دوران پهلوی را بررسی می کردم. مثلاً تیمسار شفقت استاندار آذربایجان شرقی (تبریز) بود. تیمسار علیزاده استاندار کردستان در سنج و تیمسار ورهرام فرماندار مهاباد و تعداد دیگری که از حوصله این نوشته خارج است. و بالاخره تاریخچه وزارت کشور از یک صدسال پیش تاکنون را بدست آوردم که حدود دوازده نفر با حفظ سمت نظامی نخست وزیر و وزیر کشور هم بوده اند و ... که علاوه بر آن وزراء کشور بعد از سال ۱۳۵۷ را هم نوشته ام به اضافه استاندارانی که در جمهوری اسلامی ایران به این شغل منصوب شده اند.

البته جمعی از استانداران بعد از انقلاب دور هم جمع شدند و مجمع استانداران جمهوری اسلامی را به عنوان N.G.O یا سازمان مردم نهاد تاسیس کردند و پروانه هم از وزارت کشور گرفتند که اسمش را (ماجا) گذاشته ام، هر چند کسی نمی پرسند کجایند و چه می کنند و محصولات فکری و تجربی خود را در کدام میدان باید عرضه کنند و خریداری در بازار تجارب دارد یا نه؟ اما چون وزیر جدید خواست که مساعدت کنند نه به عنوان مدعی بلکه به عنوان یک کارگزار تجربی حاضریم در کارگاهی محصولات علمی و عملی را عرضه کنیم که این نوشته خود نمونه ای از اجراست نه در گفتار بلکه در کردار.

البته به اعضای هیات مدیره پیشنهاد کرده بودم که زمان ملاقاتی از مقام رهبری بگیرند که حداقل ساعتی این حرف ها گفته شود و هم چون شاعران و مداحان و استادان و دانشجویان و طلاب و کسبه که با ایشان نشستنی دارند مجمع استانداران جمهوری اسلامی ایران (ماجا) هم ادای دین کنند و سخنان شان را به سمع و نظر مسوولین برسانند شاید مثمر ثمری و مفید فایده ای برای ایران باشد. ضمناً اگر آقای وزیر مایل به پاسخگویی بودند به نشانه تهران - صندوق پستی ۱۸۴۴-۱۳۱۴۵ جوابی بدهند.

با سپاس محمد حسن اصغرینیا شهریور ۱۳۸۸ رمضان المبارک ۱۴۳۰

عضو هیات مدیره مجمع استانداران جمهوری اسلامی ایران (ماجا)

درباره ی خودمان و تاریخچه مدیریت و وزارتخانه های ایران از یکصد سال گذشته تاکنون .

به بهانه سی امین سالگرد انقلاب اسلامی قلمم را پس از مدت ها برداشتم تا چیزی بنویسم. دیدم به حمدا... سوژه ها فراوانند ولی مجال اندک است و حوصله خوانندگان کاهش یافته و بازار تحقیق کساد است و همگان عجله دارند به نتیجه برسند و قضاوت کنند.

باید اقرار کنم که ما در زمینه تاریخ نگاری عقب افتاده هستیم و هر گروهی تاریخ را به سود خود می نویسد و مصادره به مطلوب می کند و میراث خواران در همه صحنه ها و میادین نه تنها کم نشده اند بلکه در

حال افزایش هستند و از این جهت خودکفا هستیم و ... نوشتن تاریخ معاصر سخت تر است و همه اهل نظرند. از هر صنف و جناح و قبیله ای، برخی معتقدند تاریخ یکی از منابع معرفت انسان هاست. بعضی می گویند تاریخ علمی است که رخدادهای پیشین را می کاود. ملتی که از تاریخ گذشته خود آگاهی نداشته باشد ناگزیر اشتباهات گذشته را تکرار خواهد نمود. حرف های ما در باره مردمانی است که اهل ایران زمین اند، با ویژگی های مثال زدنی، از قومیت های گوناگون و عشایر مختلف و فرهنگ و آداب و سنن، خلق و خو و عواطفی خاص فلات ایران. ایرانی نرمتر از مو و تیزتر از شمشیر

است.

اگر نیم نگاهی از یکصدسال پیش تاکنون داشته باشیم دولت ده وزارت خانه تاسیس کرده است:

۱- وزارت جنگ ۲- وزارت داخله ۳- وزارت خارجه ۴- وزارت مالیه ۵- وزارت علوم و معارف ۶- وزارت عدلیه ۷- وزارت تجارت ۸- وزارت صنایع ۹- وزارت فلاحه ۱۰- وزارت دربخانه.

البته قصد ندارم توضیح و اوضاحت بدهم، ایرانی زیرک تاریخ است. با اشاره ای مطلب را دنبال می کند و سره را از ناسره تشخیص می دهد. در حد امکان سعی می کنم خلاصه ای از اهداف اولیه وزارتخانه ها را از نگاه دیروزها بنگارم و انتظاری که از امروز بهاست بنویسم با توشه و توان مختصری که دارم و مددی که شما در تکمیل نوشتارم خواهید فرمود. می خواهم نگاهی از درون داشته باشم و انگیزه های کارمندان و کارکنان را بازبینی کنم، همانطور که معتقدم امروز محتاج بازشناسی انقلاب ایران با نگاهی از درون هستیم. نه خوش بینانه و نه بدبینانه، بلکه واقع بینانه تا بحث تاریخ در کلاس جامعه گیرا تر شود و مایه عبرت و تفکر و تعقل و تکلم صاحب منصبان گردد.

الف - منصب و مواجب و القاب .

در ازای خدمت دولت، نوکر را به مرور ایام و به موجب حسن اقدام به اختلاف درجه و رتبه ممتاز نماید و در هر مقامی به اندازه متنعم و سرفراز گرداند. مواجب مقدم بر القاب و مناصب است، چه هر یک از حواشی و خدمتکاران را وظیفه و مستمری مقرر است، لیکن به هر کس در ازای هر خدمت القاب و منصب نتوان داد و باز القاب بر مناصب مقدم. چه مکاسب بالطبع مشتمل بر القاب است، لیکن مناصب موقوف بر خدمت کافی و زحمت وافی است. مواجب اجرت تن است و مناصب قیمت جان. اگر معنی جهاد و شان مناصب محفوظ ماند به ده نفر دفع صد توان کرد. این خود بر خرد ریزان عیان است.

ب- حدود نوکران (کارمندان و کارگزاران دولت)

اول شرط نوکری علم است و عمل که بر نادان تکلیف جهل است و ناآزموده را ارتکاب خطا، سهل. لهذا باید نوکر مسئول از بدو شباب به کسب آداب پرداخته، نخست مقدمات و اطلاعات کلیه را آموخته، سپس اگر اهل نظام است، علوم نظامی و اگر اهل قلم است فنون انشاء و اصول قوانین را تحصیل نماید و باز چندی تابع استاد تجربه آموزد تا شایسته خدمت و بایسته نعمت گردد. پیداست که از نادان موظف و از سرهنگ مزلف (زلف دار) چه خدمت آید. آن را قوت و دلیل و برهان به مشقت خواهد بود و این در میان مبارزه آخر دشمن را پشت خواهد نمود.

با علم و عمل جزوه اخلاق نوکر، نیز محل اعتنا و قابل رعایت است که از دزد عالم و فاسق عامل، چشم صداقت و امانت نتوان داشت. مختصری آگاهی از وزارتخانه های دهگانه آن روز بیست و چندگانه امروز ضروری است.

وزارت درب خانه:

سلطنت امری است معظم، تا مینا بر اصول منظم نباشد، رفاهیت ملت و آسودگی دولت به حصول نخواهد پیوست. اوقات ملوکانه عزیزتر از آنست که مصروف امور معاشیه گردد. اصول مهمام دولت که سلطنت را بذل همت در آن سزاوارتر است، ترویج دین خیرالمرسلین و تربیت مسلمین و حفظ امنیت و اقامه معدلت است بر وفق قانون شرع و قواعد عرف به تشکیل ادارات و سختی و مدارات. از برای انتظام دستگاه سلطنت و آسودگی خاطر پادشاه وزارت

درب خانه مقرر است. که بر هر رشته از مهمات معاشیه رئیس بگمارد و تربیتی که موجب فراغت بال و آسایش خیال شخص سلطنت تواند بود پیش آورد.

اجزای درب خانه باید رتبه خود را نیکو دانسته به مشاغل خویش دل خوش باشند. در مداخله به ادارات دولتی رغبت نداشته، ترقی خود را در خدمات خلوت بدانند. به حسن ادب و لطف مشرب ممتاز باشند، از سرمایه صداقت و پیرایه امانت بهره مند بوده، لیلاً و نهاراً به خدمات خود قیام نموده از نمایی و سعایت، تقاعد واجب شمارند.

رعایت حسب و نسب، تربیت و ادب در محارم واجب تر است که ایشان نمونه اخلاق و آینه اطوار سلاطین اند. خوی ایشان دلالت بر خوی سلطان کند. اگر احیاناً از ایشان ناشایستی صادر شود، خلق پندارند که آن پسند شهریار است. غالباً بر مطالب و حالات مواظبت کنند و انتشار اخبار دهند و مفاصد بی شمار بر سوء رفتار ایشان مترتب گردد.

نباید گردش در سرای سلطنت جزو مشاغل باشد که جماعتی به مجرد استجازه ورود از تقرب لاف زنند و آن را دستاویز تعدی و اجحاف کنند و گاهی طمع در اثاثه حکام نمایند که در حضور ذکر خیری کرده اند و گاهی منت بر متصدیان مهمام نهند که فلان شبهه را از خاطر مبارک بیرون آورده اند و....

وزارت علوم و معارف

دولت را در انجام مهمام عامه به رجال حاجت نامه است که حوائج جمهوری و غوامض امور بی عاملان عادل و مدیران کامل برآورده نشود و حل مشکلات جز به رای معضلات گشای از قوه به فعل نیاید. هر شخص را پایه ایست و هر کس را مایه ای، که قلم در دست محارب عاقل و تیغ در دست محاسب، باطل است، غزارا شجاعت باید و عطارا سخاوت. در استعداد هر کس نگرینند و او را به فراخور سرمایه فطرت پیرایه تربیت بخشیدند و بذریع لیاققت اشخاص را در زمین عمل و منیت تجربه پرورش دهند تا گل فضایل از خار رذایل ممتاز آید و هر تنی بر حسب پایه سرفراز گردد.

دهقان کامل و باغبان عامل داند که تا زواید غضبان را از گریبان اشجار دور نکنند، زمین را شیار نزنند و مایه خارج در آن داخل نکنند، الوان شمار حاصل نشود و بهره بسیار واصل نگرند.

بر اولیای دولت لازم و منحنم است که تازه نهالان باغستان ملک را هم از کودکی که آئینه ضمیر آدمی روشن است و صور ادب به وجه احسن در آن منقش می افتد در بوستان تربیت پرورش دهند تا به فرصت لیاققت هر کس را معلوم کرده باشند، در وقت حاجت به مشاغل مناسب بگمارند و نتیجه سعی خویش بردارند و این خدمت به عهده وزارت علوم و معارف محول است به دو شعبه منقسم: یکی از برای ایقان عقیده و دیگری از برای تعلیم فنون و صنایع پسندیده.

وزارت داخله:

از برای حفظ امنیت و انتظام مملکت، دولت باید در هر محلی به فراخور وسعت و اهمیت آنجا اجرای حکومتی مقرر دارد که ناظر بر ادارات دولتی بوده، احکام را مجری نمایند و از حال رعیت مطلع بوده حافظ مصالح دولت باشند. اجرای مذکور بر حسب تکلیف مختلفند و از برای سهولت مذاکرات و اتحاد ادارات شعب مختلفه که مشغول این خدمت هستند در تحت ریاست وزارت داخله می باشند.

خوبست مملکت را یا به نسبت مالیات یا به نسبت جمعیت تقسیم کنند و ملاحظه مشرب و زبان را مرعی دارند. به هر حال صلاح

مملکت را ملحوظ دارند.

نماید، به حیل کلامی و لطف اجوبه، به موألفت مبدل سازد و همواره در محاوره و مکاتبه، هر جا اقتضا کند به ایهام توسل جوید و جای مفر باقی گذارد.

مروج تجارت هر ملکی کنسولهای زیرک کار دانند واقصی مقصود از مراوده و مذاکرات با خارجه همین است.

اگر دولت قانون مجری و محکمه و مسلم داشت، چه جای آن بود که وکلای خارجه در محاکمات مداخله نمایند. در ایران وزارت خارجه از برای مرافعات محکمه مخصوص دارد و این توهین قانون مملکتی است.

سرپرستی اهل ذمه و احقاق حقوق آنها شعبه ای از شعب اداره خارجه است صحبت و گفتار و حفظ اسرار، عموم نوکر را لازم است، خاصه اجزای اداره خارجه را که اقوال و افعال ایشان از ملک به ملک سرایت کند و گوشزد خلق عالم شود. محل ایران در ربع مسکون قسمی واقع شده است که در نقشه پلتیک اهمیت کلی دارد. اگر رئیس اداره خارجه بصیرت تام و اطلاع کامل از اوضاع عالم داشته باشد و فرصت کار از برای خودش باقی بگذارد.

وزارت جنگ:

عمده در نظام نظم است. نظم حاصل نشود مگر به دقت و مواظبت حفظ مراتب. در تمام دول، عموم خلق به خدمت نظامی مکلفند بلااستثناء هر کس از سن هیجده سالگی الی بیست و چهار سالگی باید حاضر شده، اگر اهل علم و تحصیل است یک سال والا سه ساله مشغول خدمت نظامی باشد بعد از سه سال خارج شده تا چند سال در صورت لزوم احضار شده در فوج خدمت می کند اهل نظام حق مرافقت با انجمن های پلتیکی ندارند.

اسامی وزرای کشور از ابتدای تا کنون

- ۱- وزیر افخم (میرزا سلطان علی خان) وزیر داخله - رئیس الوزراء و وزیر داخله ۱۲۸۵ و ۱۲۸۶
- ۲- اتابک اعظم (میرزا علی اصغر خان امین السلطان) رئیس الوزراء و وزیر داخله ۱۲۸۶
- ۳- مشیر السلطنه (میرزا احمد خان) رئیس الوزراء و وزیر داخله ۱۲۸۶ و ۱۲۸۷ الی ۱۲۸۷
- ۴- آصف الدوله وزیر داخله ۱۲۸۶ و ۱۲۸۷
- ۵- نظام السلطنه مافیئرئیس الوزراء و وزیر داخله ۱۲۸۷
- ۶- فرمان فرما وزیر داخله - رئیس الوزراء و وزیر داخله ۱۲۸۸ و ۱۲۸۹ و ۱۲۹۱ و ۱۲۹۴
- ۷- سردار اسد (حاج علی قلی خان) وزیر داخله ۱۲۸۸ و ۱۲۸۹
- ۸- سپهدار اعظم (محمد ولی خان تنکابنی) رئیس الوزراء و وزیر داخله ۱۲۸۹ و ۱۲۹۴ و ۱۲۹۵
- ۹- عین الدوله وزیر داخله - رئیس الوزراء و وزیر داخله ۱۲۸۹ و ۱۲۹۲ و ۱۲۹۳ و ۱۲۹۴ و ۱۲۹۶
- ۱۰- مستشار الدوله وزیر داخله ۱۲۹۸ و ۱۲۹۰ و ۱۲۹۶
- ۱۱- وثوق الدوله وزیر داخله ۱۲۹۰
- ۱۲- قوام السلطنه (احمد قوام) وزیر داخله - رئیس الوزراء و وزیر داخله ۱۲۹۰ و ۱۳۰۰ و ۱۳۰۱ و ۱۳۲۴ و ۱۳۳۵

به مصلحت حکام را ممالک ایران: خراسان، استرآباد، مازندران، گیلان، آذربایجان، خمسه، کردستان، عربستان، عراق فارس و کرمان است.

بعضی شهرها و توابع آنها امروز حکومتی علیحده دارند، چون قزوین، شاهرود، قم، کاشان، همدان، بروجرد، دامغان، سمنان، بندرات و امثال اینها تهران و توابع آن، معلوم است در تحت حکومت مخصوص است.

لازمه پیشرفت کار، قدرت است و چون اجزای نظمیه در زندگی خلق همه جا همراهند باید موقع شناس، مجرب، متدین و سالم باشند و الا اسباب هتک ابرو و خسارت خلق خواهند شد. چون سلب اختیار از آنها نتوان کرد باید سیاست سخت در تنبیه ایشان قرار داد و باید قبل از این که مصدر خدمات نظمیه واقع شوند، در ادارات دیگر خاصه نظام، خدمت وافق کرده باشند و روسای اداره جد و جهد بلیغ در ملاحظه اطوار ایشان به عمل بیاورند.

اشخاصی را که مستوجب حبس شدند، باید در محبس تا اندازه ای که میسر است تربیت کرد. اقلأز بدتر شدن محفوظ داشت.

دوره گرد و گدا و لاپالی و عرق خور را اداره پلیس تحت الحفظ در محلی به کار به دارد و تا دو سال سرپرستی کند. شاید به راه بیایند و اجازه آن از طرف قضات حاصل می شود. تشخیص مدت آن با وزیر داخله است و مخارج آن از محل خیرات مخصوصاً جوانان بی باعث لاپالی را با اهمیتی زیادتر در تحت حفظ آورده، در تربیت و انقلاب عقیدت آنها سعی کنند. اطفالی که مصدر شر واقع شوند و ولی آنان ایشان را حفظ نتوانند کرد، به مکتبی بسپارند که تربیت شوند. اموال اوقاف که امروز تفریط می شوند، خوب است دولت به مصرف احیای نفوس از این گونه اشخاص برساند. چند مدرسه را در بلاد مختلفه، مخصوص جمع آوری جوان ها و اطفال بی بانی مقرر فرمایند.

وزارت عدلیه:

عدالت آن است که حاکمی مقرر فرمایند که حالات مختلفه را در آن راه نباشد و ترتیبی در کار بیاورند که هیچکس از احکام آن حاکم تجاوز نتواند کرد و آن حاکم قانون مکتوب مشهور است، که تمام خلق آن را بدانند و حمایت کنند و امروز قانونی انفع از قانون شرع موجود نیست. ایراد مدعی از جهل اوست و اگر جایی نقصی به نظر آید از شرع نیست، از تصرف مردم است.

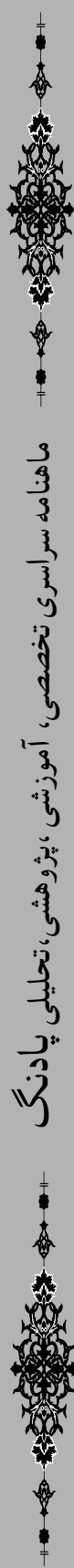
قانون یا حفظ حقوق و جریان حدود است، یا رعایت آداب و اخلاق یا دستورالعمل و تکلیف در مباشرت امور.

از طرف دولت، وزارت عدلیه مامور به رسیدگی حقوق خلق است و امروز حاصل عمل آنکه اگر وزارت عدلیه حکمی، داد مدعی به محضر مرضی الطرفین رجوع می کند و اگر از آنجا مایوس شد به دیوان خانه عارض می شود.

وزارت خارجه

وزارت امور خارجه از اهم ادارات دولت است. صلح و جنگ، سود و زیان دولت به زبان محاوره با خارجه است، به کلمه ای دشمن را دوست توان کرد و به حرفی دوست را دشمن.

وزارت خارجه را کسی شایسته است که تجربه بسیار، زبانی گویا و فکری توانا داشته باشد. عادات و قانون مملکت را نیکو داند و از عوائد سایر ملل مطلع بشود، تا حقوق ملت را اداء و حفظ تواند کرد. هر جا مقدمات موافق ببیند، نتیجه مساعد گیرد هر جا استنباط مخالف

- ۱۳-صمصام السلطنه (نجف قلی خان بختیاری)رئیس الوزراء و وزیر داخله ۱۲۹۰ و ۱۲۹۱ و ۱۲۹۷
- ۱۴-محتشم السلطنه وزیر داخله ۱۲۹۲ و ۱۲۹۳
- ۱۵-مستوفی الممالک (میرزا حسن خان)رئیس الوزراء و وزیر داخله ۱۲۹۴ و ۱۲۹۶ و ۱۲۹۷ و ۱۳۰۱
- ۱۶-سردار منصور (میرزا فتح... خان)وزیر داخله - رئیس الوزراء و وزیر داخله ۱۲۹۵ و ۱۲۹۷ و ۱۲۹۸ و ۱۲۹۹
- ۱۷-حشمت الدوله وزیر داخله ۱۲۹۹
- ۱۸-سید ضیاء الدین طباطبایی رئیس الوزراء و وزیر داخله ۱۲۹۹ و ۱۳۰۰
- ۱۹-مشیر الدوله (میرزا حسن خان)رئیس الوزراء و وزیر داخله ۱۳۰۰ و ۱۳۰۱ و ۱۳۰۲
- ۲۰-ادیب السلطنه کفیل وزارت داخله ۱۳۰۲
- ۲۱-منصورالملک (علی منصور)کفیل وزارت داخله ۱۳۰۲ و ۱۳۰۵
- ۲۲-اعتضادالسلطنه کفیل وزارت داخله ۱۳۰۲
- ۲۳-قاسم صوراسرافیل وزیر داخله ۱۳۰۲
- ۲۴-امین اقتداروزیر داخله ۱۳۰۳
- ۲۵-رضاخان سردار سپه رئیس الوزراء و وزیر داخله ۱۳۰۳
- ۲۶-قوام الدوله (شکرا... صدری)وزیر داخله ۱۳۰۴
- ۲۷-محمد حسین دادگر (عبدالملک)وزیر داخله ۱۳۰۴ و ۱۳۰۵
- ۲۸-احتشام السلطنه (محمود علامیر)وزیر داخله ۱۳۰۵
- ۲۹-عماد السلطنه وزیر داخله ۱۳۰۶
- ۳۰-میرزا حسین خان سمیعی وزیر داخله ۱۳۰۶ و ۱۳۰۷ و ۱۳۰۸ و ۱۳۲۲
- ۳۱-میرزا علیخان منصوروزیر داخله ۱۳۰۹ و ۱۳۱۰
- ۳۲-زرین کفش وزیر داخله ۱۳۱۱
- ۳۳-محمود جم(مدیر الملک)وزیر داخله - رئیس الوزراء و وزیر داخله ۱۳۱۲ الی ۱۳۱۶
- ۳۴-ابوالقاسم فروهرکفیل وزیر داخله ۱۳۱۶
- ۳۵-بهمن حکمت وزیر داخله ۱۳۱۷ و ۱۳۱۸
- ۳۶-علی اصغر حکمت وزیر داخله ۱۳۱۸
- ۳۷-سعید سمیعی سرپرست وزارت کشور ۱۳۱۹
- ۳۸-علی سهیلی وزیر کشور ۱۳۲۰ و ۱۳۲۰
- ۳۹-جواد عامری وزیر کشور ۱۳۲۰
- ۴۰-سرلشکر امان...جهانبانی وزیر کشور ۱۳۲۰
- ۴۱-سپهبد احمد امیر احمدی وزیر کشور ۱۳۲۰ و ۱۳۲۷
- ۴۲-باقر احمدی وزیر کشور ۱۳۲۰
- ۴۳-علی اصغر سهیلی نخست وزیر و وزیر کشور ۱۳۲۰ و ۱۳۲۱ و ۱۳۲۲

وزرای کشور جمهوری اسلامی ایران

- ۴۴-سید مهدی فرخ وزیر کشور ۱۳۲۱
- ۴۵-باقر کاظمی وزیر کشور ۱۳۲۱
- ۴۶-جواد عامری وزیر کشور ۱۳۲۱
- ۴۷-فضل... بهرامی وزیر کشور ۱۳۲۱
- ۴۸-محمد تدین وزیر کشور ۱۳۲۲
- ۴۹-عبدالحسین هژیر وزیر کشور-نخست وزیر و وزیر کشور ۱۳۲۲ و ۱۳۲۳ و ۱۳۲۷
- ۵۰-محمد سروری وزیر کشور ۱۳۲۳ و ۱۳۲۴
- ۵۱-ابراهیم حکیمی (حکیم الملک)نخست وزیر و وزیر
- ۵۲-محسن صدر (صدرااشراف)نخست وزیر و وزیر کشور ۱۳۲۴
- ۵۳-احمد فریدونی کفیل وزارت کشور ۱۳۲۴
- ۵۴-خلیل فهیمی وزیر کشور ۱۳۲۴ و ۱۳۲۷
- ۵۵-الهیار صالح وزیر کشور ۱۳۲۳ و ۱۳۳۰
- ۵۶-سرلشکر فرج... آق اولی وزیر کشور ۱۳۲۶
- ۵۷-محمد ساعد مراغه ای وزیر کشور ۱۳۲۷
- ۵۸-دکتر منوچهر اقبال سرپرست وزارت کشور ۱۳۲۸
- ۵۹-امیر اسدا... علم وزیر کشور ۱۳۲۸ و ۱۳۳۴ و ۱۳۳۵
- ۶۰-ابراهیم زند وزیر کشور ۱۳۲۸ و ۱۳۲۹
- ۶۱-امان... اردلان (عزالملک)وزیر کشور ۱۳۲۹
- ۶۲-سپهبد حاج علی رزم آرانخست وزیر و وزیر کشور ۱۳۲۹
- ۶۳-سرلشکر فضل... زاهدی وزیر کشور - نخست وزیر و وزیر کشور ۱۳۳۰ و ۱۳۳۲ و ۱۳۳۳
- ۶۴-شمس الدین امیر علایی وزیر کشور ۱۳۳۰
- ۶۵-مصطفی قلی رام وزیر کشور ۱۳۳۰
- ۶۶-دکتر غلام حسین صدیقی وزیر کشور ۱۳۳۰ و ۱۳۳۱ و ۱۳۳۲
- ۶۷-امیر تیمور کلانی سرپرست وزارت کشور ۱۳۳۱
- ۶۸-جمال امامی وزیر کشور ۱۳۳۱
- ۶۹-سرتیپ محمد حسین جهان بانی سرپرست وزارت کشور ۱۳۳۱
- ۷۰-فتح... جلالی وزیر کشور ۱۳۳۶
- ۷۱-سرلشکر نادر باتمان قلیچ وزیر کشور ۱۳۳۷
- ۷۲-رحمت... اتابکی وزیر کشور ۱۳۳۸ و ۱۳۳۹
- ۷۳-سپهبد مهدی قلی علوی مقدم وزیر کشور ۱۳۳۹
- ۷۴-سپهبد صادق عزیزی وزیر کشور ۱۳۳۹ و ۱۳۴۰ و ۱۳۴۱
- ۷۵-دکتر سید مهدی پیراسته وزیر کشور ۱۳۴۱-۱۳۴۲
- ۷۶-دکتر جواد صدروزیر کشور ۱۳۴۲ الی ۱۳۴۳
- ۷۷-عبدالرضا انصاری وزیر کشوراز تیر ماه ۱۳۴۵ الی ۱۳۴۸
- ۷۸-عطاء... خسروانی وزیر کشور ۱۳۴۸-۱۳۴۹
- ۷۹-حسین زاهدی وزیر کشور ۱۳۴۹-۵۰/۶/۲۸
- ۸۰-محمد سام وزیر کشور ۵۰/۶/۲۸ الی ۱۳۵۳
- ۸۱-جمشید آموزگاروزیر کشوراز ۱۳۵۳ تا ۵۵/۸/۱۳
- ۸۲-امیر قاسم معینی وزیر کشور ۵۵/۸/۱۳ تا ۵۵/۵/۲۵
- ۸۳-اسد... نصر اصفهانی وزیر کشور ۵۶/۵/۲۵ تا ۵۷/۶/۴
- ۸۴-ارتشبد عباس قره باغی وزیر کشور ۵۷/۶/۴ تا ۵۷/۱۰/۱۷
- ۸۵-شاهپور بختیارنخست وزیر و سرپرست وزارت کشور ۵۷/۱۰/۱۷ تا ۵۷/۱۱/۲۲

حجت الاسلام عبدا... نوری وزیر کشور ۶۸/۶/۷

علی محمد بشارتی وزیر کشور ۷۲/۵/۲۵

عبدا... نوری وزیر کشور ۷۶/۶/۱

سید مصطفی تاج زاده سرپرست وزارت کشور ۷۷/۳/۳۱

سید عبد الواحد موسوی لاری وزیر کشور ۷۷/۴/۳۱ تا ۸۴/۶/۶

حجت الاسلام مصطفی پور محمدی وزیر کشور ۸۴/۶/۶

استانداران جمهوری اسلامی ایران

آقا تقی وجیه ا...۱*

آیت الهی سید محمد رضا*

آزاد علی محمد*

آزاده مرتضی

ابراهیمی اصل اصغر*

احمد زاده هروی طاهر

احمدی علی اصغر*

احمدی سید محمد*

احمدی نژاد محمود

اخوان ملایری حسین*

اردلان اسماعیل

ارسطوی ایرانی ناصر*

استکی مهدی*

اسلامیان محمود*

اسماعیل شه میرزادی محسن*

اشجع محمود*

اصغر نیا محمد حسن*

اعتماد الاسلامی بختیاری سید مرتضی*

افراشته علی*

افشاری اصغر*

اقتصاد مرتضی

امامزاده واقفی سید محمد رضا*

امامی لاری مسعود

امیر قهرمانی سید اسدا...*

امیری پور سید عباس*

امینی نصرت ا...*

امینی حسین*

انتظاری ملکی احمد

انجم شعاع رضا

انصاری جمشید*

شهید انصاری علی

انصاری غلامرضا*

انصاری لاری محمد ابراهیم*

اولیاء علی اکبر*

ایران نژاد عبدالمجید

بازرگان مرتضی*

باقرزاده مقدم عبدالحسین*

باقری عدالت (باقری) محمد علی*

بانک مرتضی*

بشارتی غلامحسن

بنی هاشمی سید هاشم*

بوشهری رضا

بهرامی احمدی حمید*

بهمنی محمد رضا*

بیطرف حبیب ا...*

بیگلری نجف*

پرهیزکار اکبر*

پژوهش جهرمی هادی*

پنجه فولادگران محمد علی*

تابش علیرضا

تاجیک نصرت ا...*

تبادار اسماعیل*

ترکان اکبر*

ترک نژاد احمد آقا (احمد)*

تصدیقی علی اصغر*

تفاه نعمت ا...*

تمدن رضا*

تلائمی محمد حسن*

تقفی علی*

تاجریان همدانی علی*

شهید جریری حبیب

جلالی نادر

جمی احمد*

جنتی علی*

جهان بخش علی بخش*

جهان بخش محمد حسین*

جهانگیری کوه شاهی اسحق*

علی نقی جهرمی سید محمد*

حایری عباس

حاجی مرتضی*

حاجی عبدالوهاب حمید

حاجی لاری حسن

حبیبی محمد نبی*

حبیبیان محمد علی*

حجازی سید جعفر

حجتی محمود*

شهید حداد عادل مجید

حسن پور محمد رضا*

حسینی احمد*

حسینی سید صفدر*

حسینی سید مسعود

حسینی پژوه سید محمود*

حقدان رحمت ا...*

حقگو جمشید*

- ۸۶ حمید یا علی
۸۷ حیات مقدم امیر
۸۸ خبیر فرج ...
۸۹ خدا بخش مجید*
۹۰ خردمند سید محسن*
۹۱ خرم قهفرخی (خرم) احمد*
۹۲ خلیلیان حسن*
۹۳ خواجه پیری محمد علی*
۹۴ دانشجو کامران
۹۵ دانش منفرد علی*
۹۶ دانش ناروئی غلامرضا
۹۷ داوران حبیب
۹۸ داوودی شمسی سید اسماعیل*
۹۹ دبیران غلامرضا
۱۰۰ دراز گیسو سید ابراهیم*
۱۰۱ دوستی اسماعیل*
۱۰۲ دهمرده حبیب...
۱۰۳ ارازانی اسدا...
۱۰۴ ارتوفی نژاد محمد*
۱۰۵ ارجاصمد*
۱۰۶ ارحمان زاده جعفر*
۱۰۷ ارحمانی علی اکبر*
۱۰۸ ارحیمی محمدرضا*
۱۰۹ ارسولی سید حسن*
۱۱۰ رضا زاده سید محمدرضا*
۱۱۱ رضایی عباس*
۱۱۲ رضایی بابادی ابراهیم*
۱۱۳ رفیعی پور علوی سید رحیم*
۱۱۴ رمضان زاده عبدا...
۱۱۵ روحانی طباطبایی سید رضا*
۱۱۶ روزبه مرتضی*
۱۱۷ زارع میرک آباد غلام عباس*
۱۱۸ ازتری غلام عباس
۱۱۹ زاهدی عبدالمحمد*
۱۲۰ زبردست علی اصغر*
۱۲۱ زمانیان محمد تقی*
۱۲۲ زمانی قمی محمود*
۱۲۳ زهره ای حسن
۱۲۴ اسامت عبدالحسین
۱۲۵ اساوہ عبدالحسین
۱۲۶ اسبجان الهی محمد علی*
۱۲۷ اسپهری محمدرضا*
۱۲۸ اسپهری پور محمد
۱۲۹ اسپهری راد محمد
۱۳۰ سعادت قره باغ قربانعلی*
۱۳۱ سعیدایی جهرمی محمد علی*
۱۳۲ سفید غلامعلی*
۱۳۳ سلطانی فر مسعود*
- ۱۳۴ اسمعی عباس
۱۳۵ سنایی جهرمی عنایت...
۱۳۶ سهرابی عبدا...
۱۳۷ سهلانی محمد جواد
۱۳۸ سیدزاده یزدی سید جلیل
۱۳۹ سیفیان محمد کاظم
۱۴۰ اشاد نوش نصرت...
۱۴۱ اشاعری علی محمد
۱۴۲ شاه اویسی حسین*
۱۴۳ اشایورد باقر
۱۴۴ اشرفیان محمود*
۱۴۵ اشعانی فرد جهرمی علی اکبر*
۱۴۶ اشعرا ابراهیم*
۱۴۷ اشفقت ابوطالب*
۱۴۸ اشکیا محمدرشید
۱۴۹ اشور انگیز کریم*
۱۵۰ اشیش الاسلامی عبدالرضا*
۱۵۱ اشیش عطار علی رضا*
۱۵۲ اصبری سید حسین
۱۵۳ صاحب محمدی عبدالعلی
۱۵۴ صادقی رجب علی*
۱۵۵ صالح مدرسه ای محمد
۱۵۶ صالحی محمدرضا*
۱۵۷ صانعی پور محمود*
۱۵۸ صحرانیان غلامرضا*
۱۵۹ صوفی علی*
۱۶۰ اطالقانی سید عبدالوهاب*
۱۶۱ اطاهائی سید علی اکبر*
۱۶۲ اطاهری حسین*
۱۶۳ طباطبایی آرابی سید احمد
۱۶۴ طباطبایی سید محمد هادی*
۱۶۵ طهائی سید حمید*
۱۶۶ ظریف عباس
۱۶۷ عابدی نور الله...
۱۶۸ عابدینی حسن (امیر)*
۱۶۹ عاصی مذنب ابوالقاسم*
۱۷۰ عاقبت رفعت محمد تقی*
۱۷۱ عالی حسین
۱۷۲ عباسی محمد مهدی
۱۷۳ عبدالعلی زاده علی*
۱۷۴ عبدالهی علی*
۱۷۵ اعظمی حسین علی*
۱۷۶ علی نژاد سارخانی محمد*
۱۷۷ اغراوی میر محمد
۱۷۸ اغرضی سید محمد*
۱۷۹ اغروی نورالدین
۱۸۰ اغفوری روزبهانی مجید*
۱۸۱ اغفوری فردحسن*
- ۸۲ اغریانی علی محمد
۸۳ افتاح سید مرتضی
۸۴ افرجاد کیومرث
۸۵ افروزنده بهبهانی محمد*
۸۶ افهمند زاد علی*
۸۷ افلاح زاده محمد رضا
۸۸ اقربانی اصغر*
۸۹ اقربانی رحیم*
۹۰ افندهاری حمید*
۹۱ افهرمانی چابک روح...
۹۲ اکظمی سید سجاد*
۹۳ اکظمی نجف آبادی احمد رضا*
۹۴ اکرباسچی غلامحسین
۹۵ اکرمی رحمت...
۹۶ اکرمی سید محمد
۹۷ اکرمی ابرقویی محمد علی*
۹۸ اکشاورزیان داوود*
۹۹ اکفافی محرمعلی
۲۰۰ کلانتری همت آبادی سید حمید*
۲۰۱ کویابی عبدا...
۲۰۲ کهزادی نوروز
۲۰۳ کی نژاد محمد علی*
۲۰۴ گرنامه پور علی اصغر
۲۰۵ گرجی نصرت...
۲۰۶ لواسانی سید محمد تقی*
۲۰۷ ماکوئی بهروز
۲۰۸ مبینی دهکردی علی*
۲۰۹ مجد آرا محمد
۲۱۰ مجیدی محمدرضا*
۲۱۱ محتاج عباس*
۲۱۲ محسنی ثانی محمدرضا*
۲۱۳ محسنی کبیر ذبیح...
۲۱۴ محلوجی حسین
۲۱۵ محمدزاده یحیی*
۲۱۶ محمدی منوچهر*
۲۱۷ محمدی زاده محمد جواد
۲۱۸ محمود زاده یحیی
۲۱۹ محمودی مسعود
۲۲۰ محمودیان فریبرز*
۲۲۱ مدرس زاده احمد*
۲۲۲ مدنی سید احمد
۲۲۳ مرادی بهروز*
۲۲۴ مرتضوی سید صولت*
۲۲۵ معمارزاده محمد*
۲۲۶ مرعشی سید حسین
۲۲۷ مصحف عبدالعلی
۲۲۸ معین نجف آبادی فتح...
۲۲۹ مفیدی سید اسماعیل*

استاندار شهید و متوفی

- ۲۳۰ مقتدایی عبدالحسن *
- ۲۳۱ مقدم مراغه ای رحمت ا... *
- ۲۳۲ مقیمی محمدحسین *
- ۲۳۳ موتمنی هادی
- ۲۳۴ مومنی سید مسیح *
- ۲۳۵ موسوی سید حسن *
- ۲۳۶ موسوی سید جعفر *
- ۲۳۷ موسوی بجنوردی سید محمدکاظم
- ۲۳۸ مهدوی سیدمحمدحسن
- ۲۳۹ مهر آسا محمدعلی
- ۲۴۰ مهرعلیزاده محسن *
- ۲۴۱ مهیمنی محمدهاشم *
- ۲۴۲ میردامادی نجف بادی محسن *
- ۲۴۳ میزاده حمید
- ۲۴۴ میرزا ابوطالبی عباس *
- ۲۴۵ میرلوحی سید محمود *
- ۲۴۶ میروولد سیدکاظم *
- ۲۴۷ میریوسفی عطایی زین العابدین
- ۲۴۸ ناظمی اردکانی محمد *
- ۲۴۹ نبوی زاده سید علیرضا
- ۲۵۰ نجار اسماعیل *
- ۲۵۱ نجفی علمی محمد جعفر
- ۲۵۲ نجفی قدسی محمدحسن *
- ۲۵۳ ندیمی پوشهری عبدالرحمن
- ۲۵۴ نریمان محسن *
- ۲۵۵ نصری سیداحمد
- ۲۵۶ نصیریان عباس *
- ۲۵۷ نقره کار شیرازی حسین
- ۲۵۸ نکویی زهرایی سیدعلی *
- ۲۵۹ نگارنده سیدجواد *
- ۲۶۰ نوذری قوام *
- ۲۶۱ نویسی محمدباقر *
- ۲۶۲ نیک زاد علی *
- ۲۶۳ نیلی احمدآبادی محسن *
- ۲۶۴ واعظی محمدعلی
- ۲۶۵ هاشمزائی نهبندان عبدالرضا *
- ۲۶۶ هاشمی تختی حسین
- ۲۶۷ هریتاش احمد
- ۲۶۸ همتی بهروز *
- ۲۶۹ هومن احمد *
- ۲۷۰ یادآور نیک روش سیدکمال الدین *
- ۲۷۱ یونس سینکی حسن *
- ۲۷۲ یونسی ابراهیم

۱- علامت ستاره در مقابل نام استانداران به معنی عضویت آنها در انجمن غیر دولتی استانداران (ماجا) می باشد.